



MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/96/12.13.4/401	15 februari 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 8/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/96/12.13.4/401 d.d. 15 februari 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]



MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

08/96

(Afgesloten 151200A FEB 1996)

Conclusie/voorzicht

De spanningen tussen Bosnische Kroaten en Moslims lopen steeds verder op. Een verdere escalatie van deze conflicten, die ook voor IFOR nadelige consequenties kan hebben, is op korte termijn waarschijnlijker dan vruchtbare samenwerking in Federatie-kader.

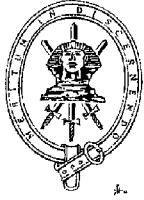
Er is nog geen enkel uitzicht op Servisch-Kroatische overeenstemming over de verkiezingen die in oost-Slavonië moeten gaan plaatsvinden conform het vredesakkoord van Erdut.

Recente "Joegoslavische" meldingen van geweld tegen Servische vluchtelingen in Kosovo zijn waarschijnlijk een voorbode voor een verheviging van de repressie van Albanen in die provincie.

Bosnië-Herzegovina

Er hebben zich de afgelopen week op een aantal plaatsen spanningen voorgedaan tussen Bosnische Kroaten en Moslims. Bij de plaats Usora (ten zuiden van Doboj) zouden deze verband houden met de aanwezigheid van een Kroatische para-militaire organisatie ter sterkte van 1.200 man die recentelijk is gedemobiliseerd uit de Bosnisch-Kroatische strijdkrachten (HVO) en zich nu presenteert als politie. Bij Ravne (ten westen van Brcko) is een conflict ontstaan toen Moslim-politie op weg tussen twee door Moslims gedomineerde steden "Kroatisch" gebied moest doorkruisen en de toegang werd geweigerd door (Bosnisch-)Kroatische politie. De betrokken Moslims eisten dat IFOR de betreffende Bosnische Kroaten zou ontwapenen en dreigden anders zelfstandig met wapengeweld tegen de Kroaten op te treden. Na bemiddeling door IFOR werd een regeling getroffen waarbij de Moslims recht van overpad werd toegezegd. De Kroaten onderstreepten echter dat de Moslims geen recht hebben hun politietaken uit te oefenen in Ravne. Het ernstigste conflict heeft plaatsgevonden bij Kulen Vakuf aan de Bosnisch-Kroatische grens. Aldaar controleren Kroatische veiligheidstroepen nu een kruispunt van wegen en een spoorlijn. Daartegen rees verzet van de kant van de Bosnische regeringsstrijdkrachten, die met gewapend optreden hebben bedreigd. IFOR-eenheden hebben echter verhinderd dat Bosnische eenheden Kulen Vakuf zouden bereiken.

De aanwezigheid van een Kroatische para-militaire organisatie in Usora bevestigt eerdere meldingen dat alle conflictpartijen, met inbegrip van de Kroaten, gedemobiliseerde militairen voorzien van politieuniformen en -uitrusting. Daarmee wordt in formele zin voldaan aan het door alle partijen aangekondig-



de streven naar vermindering van de omvang van de strijdkrachten, terwijl de betreffende personen in de praktijk beschikbaar blijven voor militaire opdrachten. De troepenreducties hebben derhalve waarschijnlijk de gevechtskracht van de conflictpartijen niet aangetast.

In Usora en Ravne hebben de Kroaten eigen gemeentes opgericht om zich aan door hen gevreesde Moslim-dominantie te onttrekken. Zij verzetten zich tegen iedere poging het Bosnische (Moslim-)gezag over deze gebieden te herstellen. Kulen Vakuf heeft een belangrijke ligging vanwege het genoemde verkeersknooppunt en omdat de spoorlijn Zagreb-Split daar over Bosnisch grondgebied voert. Om die reden wordt de plaats formeel door Kroatië opgeëist, waarbij wordt gesteld dat de tot nu toe gehanteerde kaarten onjuist zijn. Er kan echter geen twijfel over bestaan dat Kulen Vakuf Bosnisch grondgebied is en dat de aanwezigheid van Kroatische veiligheidstroepen aldaar een schending van het vredesverdrag vormt.

De situatie in Ravne wordt gecompliceerd doordat de stad is gelegen in de Posavina-corridor, de enige verbinding tussen de "Servische" gebieden in oost- en west-Bosnië. Lokale Kroaten uit de Posavina-corridor hebben scherp protest aangetekend tegen de in het Bosnische vredesverdrag voorziene overdracht van "Kroatische" gebieden aan de Serviërs. Uitvoering van die bepaling zou betekenen dat het Bosnisch-Kroatische gebied rond Orasje in een isolement geraakt. Het is tegen deze achtergrond zeker niet uitgesloten dat de gemelde Kroatische activiteiten in zowel Ravne als Usora niet alleen ten doel hebben de Moslim-invloed in "Kroatische" gebieden verder te reduceren, maar tevens deel uitmaken van een Kroatische poging een territoriale verbinding in stand te houden tussen de "Kroatische" delen van centraal-Bosnië en de regio-Orasje.

De betreffende meldingen onderstrepen eens te meer de problemen waarmee IFOR geconfronteerd kan worden als gevolg van de spanningen tussen Kroaten en Moslims. Pogingen van de Moslims om gewapenderhand hun gezag over de genoemde "Kroatische" gebieden te herstellen kunnen, evenals bij Kulen Vakuf het geval was, IFOR noodzaken tot interventie. Dit kan aanleiding geven tot beschuldigingen van Moslim-zijde dat IFOR partijdig is ten gunste van de Kroaten.

De president van de Bosnisch-Kroatische Federatie, Zubak (Kroaat), heeft begrip uitgesproken voor de onvrede van de Bosnische Kroaten over het recente plan van EU-bestuurder Koschnick ten aanzien van integratie van de bestuursstructuur in de stad Mostar. Zubak stelde dat Koschnick met zijn beslissing is gezwicht voor Bosnische druk. Anderzijds heeft de vice-voorzitter van het Bosnische presidium, Ganic (Moslim), die qualitate qua nog steeds vice-president van Bosnië-Herzegovina is, het plan van Koschnick ondersteund en onderstreept dat de Federatie dit plan wil uitvoeren. Beide uitspraken geven aan hoe diep de tegenstellingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims over de kwestie-Mostar zijn. Zoals bekend hebben eerstgenoemden scherp geprotesteerd tegen het plan van Koschnick, waarbij met name wordt gewezen op het gevaar dat de Kroaten volledig door de Moslims zullen worden gedomineerd. Het is tegen die achtergrond uiterst opmerkelijk dat de president van de Federatie, die uit hoofde van die functie een verdere etnische en bestuurlijke integratie zou moeten voorstaan, begrip toont voor de obstructie van de Kroaten. Evenzeer is opvallend dat de Bosnische vice-president een politiek voornemen uitspreekt dat primair tot de competentie van Zubak behoort. De kans op vrucht-



bare samenwerking tussen Kroaten en Moslims in Bosnië-Herzegovina in het algemeen en in Mostar in het bijzonder lijkt dan ook in toenemende mate een illusie.

De vice-president van de Servische Burgerraad, Radisic, heeft verklaard dat zijn organisatie zich niet als partij zal laten registreren in de Moslim/Kroatische Federatie. Zij zou echter sterk overwegen deel te nemen aan de verkiezingen in het "Servische" deel van Bosnië-Herzegovina. De Servische Burgerraad (SCC) vertegenwoordigt de Bosnische Serviërs die het gezag van de Bosnische regering altijd zijn blijven erkennen. Door deze regering is herhaaldelijk op het bestaan van de SCC gewezen als rechtvaardiging voor haar aanspraak de vertegenwoordiger te zijn van alle vooroorlogse bevolkingsgroepen. De SCC heeft sterk geprotesteerd tegen het feit dat in het vredesakkoord van Dayton slechts melding wordt gemaakt van de Serviërs in de Bosnisch-Servische republiek (RS). Daardoor is onzekerheid ontstaan over de status van de SCC en haar achterban. Sindsdien is de SCC op zoek naar een rol in het vredesproces; er waren recentelijk aanwijzingen dat zij hoopt een brugfunctie te vervullen tussen de RS en de Bosnische autoriteiten. Dit zou verklaren waarom de SCC aan de verkiezingen in de RS wil deelnemen.

Het opperbevel van het Eerste en Tweede Krajina-korps van de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS) heeft gemeld alle contacten met IFOR te verbreken. Als reden werd genoemd de betrokkenheid van IFOR bij de uitlevering van twee door de Bosnische regeringseenheden op verdenking van oorlogsmisdaden gearresteerde VRS-militairen, onder wie een plv CGS. In de betreffende verklaring werd verwezen naar een opdracht van de Bosnisch-Servische president Karadzic. Lokale IFOR-bevelhebbers hebben echter aangegeven dat er nog wèl sprake is van informele contacten met vertegenwoordigers van de genoemde VRS-korpsen.

De genoemde twee korpsen omvatten alle VRS-eenheden ten westen van de Posavina-corridor. Gezien het feit dat juist in het westen van Bosnië-Herzegovina verzet lijkt te bestaan tegen het leiderschap van Karadzic en andere oost-Bosnische politici, is de verwijzing naar de Bosnisch-Servische president in de genoemde aankondiging opmerkelijk. Het feit dat de contacten ondanks de formele aankondiging toch (nog) niet volledig zijn verbroken, is een indicatie dat bevelen van Karadzic door de VRS in west-Bosnië niet zonder meer worden uitgevoerd. Overigens kan ook uit de verklaring worden opgemaakt dat de betreffende VRS-korpsen zich niet openlijk aan deze order willen onttrekken. Vermeldenswaard is ook dat de Bosnisch-Servische delegatie bij de onderhandelingen over wapenbeheersing in Bosnië-Herzegovina, die gisteren in Wenen zouden worden hervat, besloten heeft de zittingen te boycotten. Ook daar werd ter rechtvaardiging gewezen op de gang van zaken rond de genoemde VRS-officieren.

In de Servische visie was de arrestatie van deze militairen onrechtmatig, omdat zij op weg zouden zijn geweest naar een bijeenkomst die onder IFOR-supervisie stond. Ten tijde van Djukic's arrestatie was echter geen bijeenkomst met IFOR gepland. Er moet rekening mee worden gehouden dat de Servische lezing van de arrestatie onjuist is en dat Djukic, die afkomstig is uit Banja Luka, in feite overgelopen is. Zijn uitlevering kan tevens samenhangen met de machtsstrijd tussen Karadzic en diens Servische ambtgenoot Milosevic, waarbij laatstgenoemde de afgelopen maanden heeft ingespeeld op de groeiende onvrede in Banja Luka over Karadzic. Niet uitgesloten is dat de uitlevering van Djukic met



medeweten van Milosevic heeft plaatsgevonden. Zijn getuige-verklaringen kunnen dan het Internationale Tribunaal helpen aan concrete bewijzen voor de betrokkenheid van met name Karadzic bij oorlogsmisdaden. Djukic is als deskundige op logistiek gebied vermoedelijk niet direct bij oorlogsmisdaden betrokken geweest. Hij heeft nog steeds goede betrekkingen met een deel van de "Joegoslavische" leger top. Ook is wellicht van belang dat de uitlevering plaatsvond kort na een bezoek van de Amerikaanse bemiddelaar Holbrooke aan zowel Sarajevo als Belgrado.

Kroatië

Er zijn aanwijzingen dat er in oost-Slavonië "Joegoslavische" politiefunctionarissen aanwezig zijn. Dit bericht is nog niet bevestigd; bovendien is onduidelijk om hoeveel personen het gaat en welke taak zij hebben. In het verleden hebben zowel de Kroatische als de Bosnische Serviërs zich laten bijstaan door "Joegoslavische" militaire en politie-adviseurs. Tegen die achtergrond zou de aanwezigheid van "Joegoslavisch" personeel in oost-Slavonië niet nieuw zijn. Hun taakstelling kan verband houden met eerder meldingen van moreels- en disciplineproblemen bij de "Servische" strijdkrachten in oost-Slavonië (SVK). Het is echter evenzeer denkbaar dat de "Joegoslavische" politie tot taak heeft de immigratie van Serviërs uit oost-Slavonië naar "Joegoslavië" onder controle te houden. Zeker in geval van een normalisering van de betrekkingen tussen "Joegoslavië" en Kroatië zou een tijdelijke aanwezigheid van "Joegoslavische" politiemensen in oost-Slavonië herstel van het Kroatische gezag over dit gebied niet hoeven te doorkruisen.

Een vertegenwoordigster van het kabinet van de Kroatische president Tudjman heeft onlangs een bezoek gebracht aan Kroatische steden aan de rand van het door Serviërs gedomineerde deel van oost-Slavonië. Daarbij verklaarde zij dat de verkiezingen die volgens het akkoord van Erdut (dat voorziet in herstel van het Kroatische gezag over oost-Slavonië) binnen een jaar moeten plaatsvinden, zullen worden georganiseerd volgens Kroatische regelgeving. Zij die volgens de volkstelling van 1991 in het gebied woonden, maar nu elders in Kroatië zijn gevestigd, zullen het recht hebben aan de verkiezingen deel te nemen in de plaats waar zij nu wonen. Deze uitspraak geeft aan dat de Kroatische regering erop zal staan dat de stemmen van Kroaten die door de Serviërs uit oost-Slavonië zijn verdreven, toch in hun plaats van herkomst meetellen. Dit moet helpen voorkomen dat bijna uitsluitend Serviërs aan de verkiezingen deelnemen en deze derhalve zullen winnen. De Kroatische opstelling vormt mede een reactie op recente aanwijzingen, dat de Serviërs om dezelfde reden de terugkeer van Kroaten naar oost-Slavonië willen voorkomen en zelfs Servische vluchtelingen uit andere delen van Kroatië aanmoedigen zich in oost-Slavonië te vestigen. Het verdrag van Erdut bevat geen nadere bepalingen over de (Servische én Kroatische) vluchtelingen uit oost-Slavonië die momenteel elders woonachtig zijn. De Kroatische uitspraak en eerdere Servische maatregelen geven aan dat er vooralsnog geen uitzicht is op consensus over deze kwestie.

Servië/Montenegro

Het "Joegoslavische" persbureau TanJug meldt dat een aantal kampen in de voormalig autonome provincie Kosovo, waar Servische vluchtelingen uit Kroatië zijn gevestigd, recentelijk het doelwit zijn geworden van bomaanslagen. Er zou geen sprake zijn van gewonden, maar benadrukt werd dat alle aanslagen binnen één uur zijn uitgevoerd, hetgeen wijst op een gecoördineerde actie. TanJug gaf geen



indicatie over de mogelijke daders voor deze aanslagen. Gezien het feit dat Kosovo voor 90% procent wordt bevolkt door etnische Albanezen die door de "Joegoslavische" autoriteiten in het verleden herhaaldelijk zijn beschuldigd van voorbereidingen voor een gewapende opstand, ligt voor de hand dat het persbureau (en de Servische gezaghebbers in het gebied) separatistische Albanezen voor deze aanslagen verantwoordelijk houden. Sinds de verovering van "Servische" gebieden in Kroatië door de Kroatische strijdkrachten hebben de "Joegoslavische" autoriteiten geprobeerd Servische vluchtelingen uit die gebieden te stimuleren zich in Kosovo te vestigen. Hoewel de resultaten daarvan tegenvielen, is denkbaar dat Albanezen met de genoemde aanslagen de komst van nieuwe Servische immigranten naar Kosovo hopen te ontmoedigen. Anderzijds zijn de afgelopen jaren meldingen als de bovengenoemde herhaaldelijk aangegrepen als rechtvaardiging om met harde hand tegen vermeende "separatisten" op te treden. Denkbaar is dat de "Joegoslavische" propaganda ook nu weer de basis moet leggen voor een intensivering van de repressie tegen de Kosovo-Albanezen.

In deze context moet opnieuw worden gewezen op recente indicaties dat de extreem-nationalistische Servische militieleider Arkan het hoofdkwartier van zijn militia wil verplaatsen van oost-Slavonië naar Kosovo. Arkan heeft in het verleden een rol gespeeld bij de verdrijving van Kroaten uit oost-Slavonië en is ook verantwoordelijk geweest voor oorlogsmisdaden in Bosnië-Herzegovina. Een verplaatsing naar Kosovo zou gevolgd kunnen worden door nieuwe maatregelen ter "bescherming" van de Servische minderheid in die provincie. Bovenvermelde persberichten kunnen verband houden met de komst van Arkan naar Kosovo. Nieuwe Servisch-Albanese confrontaties aldaar zijn in ieder geval zeer waarschijnlijk.